

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 179/03-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. októbra 2003 o sťažnosti Š. O., t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby v B., ktorou namietal porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa druhej časti čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 3 Nt 33/03 zo 17. februára 2003 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Tpo 31/03 z 20. marca 2003, ako aj uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 3 Nt 637/03 z 5. augusta 2003, za účasti Okresného súdu Bratislava I a Krajského súdu v Bratislave, po predbežnom prerokovaní takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. O. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. septembra 2003 doručená sťažnosť Š. O., t. č. vo výkone väzby v Ústave na výkon väzby v B. (ďalej

len „sťažovateľ“), ktorou namietol porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 22 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa druhej časti čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 Nt 33/03 zo 17. februára 2003 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Tpo 31/03 z 20. marca 2003, ako aj uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Nt 637/03 z 5. augusta 2003.

Porušenie označených práv vidí sťažovateľ v týchto skutočnostiach:

„1) Nezákonné pozbavenie slobody článok 17 ods. 1, 2, Ústavy SR. Napriek tomu, že SR nemala voči mne žiadne dôkazy, len indicie, napriek tomu, že som sa na polícii dňa 12. 2. 2003 sám prihlásil, bol som dňa 14. 2. 2003 daný do CPZ opätovne, lebo som bol opätovne pozbavený slobody. Bol som daný aj do (tzv. útekovej) väzby v zmysle § 67 písm. „a“, čo je absolútny nezmysel, keďže som sa na polícii sám prihlásil, akonáhle som sa dozvedel, že ma polícia hľadá.

2) Nezákonným uvalením (tzv. kolúznej) väzby § 67 písm. „b“ mi bolo porušené právo na listové tajomstvo článok 22. Ústavy SR a nedotknuteľnosť osoby článok 16 ods. 1, 2, Ústavy SR, keďže uvalenie kolúznej väzby takéto obmedzenia ukladá a dovoľuje.

Aby som dokázal, že kolúzna väzba mi bola uvalená nezákonne, paušálne, citujem judikatúru: R 43/63: v Tr. por. zakotvená úprava vzatia do väzby a jej trvanie, musí byť vyložená tak, aby v žiadnom prípade nedochádzalo k nedôvodnému pozbaveniu osobnej slobody občana.

Kolúzna väzba podľa § 67 písm. „b“ Tr. por. môže trvať preto ako v prípravnom konaní, tak aj v súdnom konaní len po nevyhnutnú dobu. atď. R 39/68 Dôvodom kolúznej väzby § 67 písm. „b“, Tr. por. nemôže byť okolnosť, že obvinený popiera trestnú činnosť, z ktorej je obvinený, alebo obžalovaný resp., že odmieta vypovedať. Väzba nesmie byť zneužitá na to, aby obvinený bol prinútený k výpovedi, alebo k priznaniu. Dôvodnosť obavy, že obvinený bude pôsobiť na svedkov, resp. mať ťažké ťažkosti pri objasňovaní skutočností závažných pre trestné konanie, musí byť zistená vždy na základe konkrétnych skutočností. Konec citátu.

K tomu už len podotýkam nikto, nikdy na základe konkrétnych skutočností nedokázal, že by som akýmkoľvek spôsobom čo len prejavil snahu niekoho ovplyvňovať.

3) Právo, aby bola moja vec prejednaná v primeranej dobe, alebo aby som bol prepustený počas konania v zmysle Štrassburgského dohovoru článok 5 ods. 3 mi tiež bolo porušené a to predĺžením väzby až na pol roka. Uznesenie 3 Nt 637/03 vydané okresným súdom Bratislava I dňa 5. 8. 2003.

V celom konaní voči mne nebol vyprodukovaný jeden jediný priamy dôkaz. Existujú samé indície aplikovateľné na hocikoho. Naopak som bol ochotný sa podrobiť vyšetrení na detektori lži. To, že OČ v TK naťahujú čas a nie sú schopné vec vyriešiť v základných zákonných lehotách je ich vina a zato nemienim tráviť čas vo väzbe a stratou slobody.“

Majúc vedomosť o tom, že v konaní pred ústavným súdom musí byť sťažovateľ zastúpený advokátom alebo komerčným právnikom, požiadal zároveň sťažovateľ ústavný súd, aby mu bol na zastupovanie pred ním „*pridelený advokát, ktorý ma zastupuje v trestnej veci*“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podmienky konania o sťažnostiach upravujú ustanovenia § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z týchto podmienok je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z uvedeného vyplýva, že jednou zo zákonných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako oneskorene podanej (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty nedovoľuje zákon o ústavnom súde žiadne výnimky ani odpustenie dodržania tejto lehoty (napr. IV. ÚS 14/03, II. ÚS 50/03, I. ÚS 110/03).

K porušeniu sťažovateľových práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 22 ods. 1 a 2 ústavy malo dôjsť v zmysle bodu 1) a 2) sťažnosti „nezákonným pozbavením slobody“ a „nezákonným uvalením (tzv. kolúzne) väzby“ na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 3 Nt 33/03 zo 17. februára 2003 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 8 Tpo 31/03 z 20. marca 2003. Sťažovateľ v tejto časti sťažnosti namieta porušenie práv, ku ktorému malo dôjsť rozhodnutiami uvedených všeobecných súdov vydanými v priebehu mesiacov február a marec 2003, teda viac ako päť mesiacov pred doručením jeho sťažnosti ústavnému súde.

Keďže sťažnosť sťažovateľa bola doručená ústavnému súdu 11. septembra 2003, t. j. po uplynutí dvojmesačnej lehoty ustanovenej zákonom pre tento druh konania pred ústavným súdom, ústavný súd ju musel v časti smerujúcej proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 Nt 33/03 zo 17. februára 2003 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 8 Tpo 31/03 z 20. marca 2003 po jej predbežnom prerokovaní odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej oneskorenosť.

V bode 3) sťažnosti sťažovateľ namieta porušenie druhej časti čl. 5 ods. 3 dohovoru, podľa ktorého má každý právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. K porušeniu tohto článku dohovoru malo dôjsť podľa sťažovateľa uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Nt 637/03 z 5. augusta 2003.

Z napadnutých uznesení, ktoré si ústavný súd vyžiadal od okresného súdu a ktoré mu boli doručené 29. septembra 2003, vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo 14. februára 2003 vznesené uznesením Krajského úradu vyšetrovania justičnej polície Policajného zboru Bratislava obvinenie pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 a ods. 2 písm. j) Trestného zákona. Nadväzne na vznesené obvinenie bol uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Nt 33/03 zo 17. februára 2003 vzatý do väzby po tom, ako tento súd dospel k záveru, že sú u neho dané dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 Trestného poriadku (ďalej len „Tr. por.“). Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ v zákonnej lehote sťažnosť, na podklade ktorej krajský súd podľa § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že rozhodnutie okresného súdu je správne a zodpovedá zákonu a stavu vecí. Preto uznesením sp. zn. 8 Tpo 31/03 z 20. marca 2003 sťažnosť sťažovateľa zamietol. V odôvodnení tohto uznesenia krajský súd poukázal o. i. na to, že *„Zo spisového materiálu je zrejmé, že obvinený poškodeného Š. dobre poznal, boli v priamom kontakte. Obvinený nemá na území SR trvalé bydlisko, v ČR sa v mieste trvalého bydliska nezdržuje. Je potrebné vypočuť svedkov, ktorí sú v kontakte s obvineným, a je tu obava z možného ovplyvňovania. V tomto štádiu konania vychádzajúc z existujúcej dôkaznej situácie, je správne ustálený*

dôvod väzby aj podľa § 67 ods. 2 Tr. por., nakoľko obvinenému bolo vznesené obvinenie z trestného činu, pri ktorom je dolná hranica určená sadzbou 10 rokov“.

Po tom, ako krajský prokurátor v Bratislave v konaní sp. zn. 1 Kv 2/03 podal v zákonnej lehote (1. augusta 2003) návrh na predĺženie väzby sťažovateľa, okresný súd uznesením sp. zn. 3 Nt 637/03 z 5. augusta 2003 predĺžil u neho lehotu trvania väzby do 14. februára 2004. V odôvodnení tohto uznesenia sudca okresného súdu konštatoval, že dôvody väzby uvedené v uznesení okresného súdu sp. zn. 3 Nt 33/03 naďalej trvajú a prepustením sťažovateľ na slobodu by mohol byť ohrozený priebeh trestného konania a zmarené dôkazy, ktoré už boli vykonané. Ďalej okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ *„...je síce narodený na Slovensku, ale celý svoj život prežil v Českej republike, z Českej republiky odišiel práve v dôsledku skutku, pre ktoré mu bolo vznesené obvinenie. Vo veci je potrebné vykonať množstvo vyšetrovacích úkonov, a predčasným prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené úspešné vyšetrovanie...“.*

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) „nie je možné primeranosť lehoty držania obvineného vo väzbe posudzovať abstraktne, ale podľa osobitností každého prípadu. Pokračovanie väznenia je pritom ospravedlňiteľné iba vtedy, ak konkrétne indície ukazujú na skutočnú požiadavku verejného záujmu prevažujúceho (nehľadiac na prezumpciu neviny) nad pravidlom rešpektovania osobnej slobody“ (rozsudok ESLP vo veci Contrada proti Taliansku z 24. augusta 1998).

Pri aplikácii čl. 5 ods. 3 dohovoru je nevyhnutné dbať na to, aby doba väzby neprekročila primeranú hranicu, a preto je potrebné, aby sa:

- neustále skúmali okolnosti opodstatňujúce ďalšie trvanie väzby z hľadiska verejného záujmu, ktorý je vyjadrený vo výnimočnom obmedzení osobnej slobody toho, u koho platí v celom rozsahu prezumpcia neviny,

- vyjasnilo, aké okolnosti nastali okrem dôvodného podozrenia (to musí trvať po celú dobu trvania väzby), že došlo k spáchaniu skutku, pre ktorý začalo trestné stíhanie osoby, aby sa mohlo pokračovať vo väzbe obvineného aj po uplynutí určitého času,

- vo väzobných veciach postupovalo s potrebným urýchlením, ktoré je opodstatnené so zreteľom na výnimočnosť obmedzenia osobnej slobody.

Všeobecné súdy sú garantom dodržiavania aj týchto ústavných princípov. Rešpektovanie týchto princípov musia vyjadriť vo všetkých rozhodnutiach i opatreniach súvisiacich s väzbou obvinenej osoby tak, aby ich rozhodnutia a opatrenia vo väzobných veciach boli preskúmateľné najprv v konaní pred opravným súdom a potom aj v konaní pred ústavným súdom, ktorý je oprávnený a povinný preskúmať existenciu dôvodov väzby v súlade s ich zákonným vymedzením, či sú tieto dôvody opreté o konkrétne okolnosti, ktoré musia byť uvedené v odôvodnení každého rozhodnutia vo väzobnej agende a tvoria základ pre záver o ich subsumovaní pod konkrétny zákonný dôvod väzby (§ 67 ods. 1, 2 a 3 Tr. por.).

Ako už bolo uvedené, primeranosť lehoty trvania väzby sa posudzuje in concreto, t. j. so zreteľom na všetky okolnosti daného prípadu. Podľa názoru ESĽP trvanie dôvodného podozrenia, že zatknutá osoba spáchala trestný čin, je podmienkou sine qua non zákonnosti väzby, ale po uplynutí určitej doby táto samotná podmienka už nepostačuje. Súd preto musí zisťovať, či iné dôvody uvedené vnútroštátnymi súdmi naďalej ospravedlňujú zbavenie slobody (napr. rozsudok ESĽP vo veci Toth proti Rakúsku z 12. decembra 1991).

V prejednávanom prípade sa napadnuté rozhodnutie o predĺžení väzby okrem pretrvávania existencie dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu sťažovateľom opiera o nebezpečenstvo ohrozenia priebehu trestného konania a zmarenie dôkazov, ktoré už boli vykonané. Okresný súd prihliadol aj na to, že sťažovateľ odišiel z miesta trvalého bydliska v Českej republike práve v dôsledku skutku, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie, a v neposlednom rade aj na to, že vo veci je ešte potrebné vykonať množstvo vyšetrovacích úkonov a prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené úspešné vyšetrovanie. Podľa okresného súdu teda u sťažovateľa naďalej existujú relevantné a dostatočné dôvody pre ďalšie trvanie väzby, ktoré neboli ku dňu rozhodovania o jej predĺžení nijako oslabené alebo spochybnené.

Konkrétne okolnosti daného prípadu a doterajšie trvanie väzby (necelých osem mesiacov) nesignalizujú, že by dĺžka väzby u sťažovateľa presiahla hranicu primeranosti v tom zmysle, že by napadnutým uznesením okresného súdu o predĺžení väzby došlo k porušeniu čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Ústavný súd považuje postup okresného súdu z hľadiska ústavných kritérií za dostatočne odôvodnený. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ak ústavný súd rozhoduje o ústavnosti väzobných rozhodnutí (v tomto prípade o uznesení o predĺžení väzby), nie je oprávnený ani povinný zaoberať sa otázkou prípadnej viny sťažovateľa, pretože by to odporovalo povahe tohto zabezpečovacieho prostriedku v trestnom konaní.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o väzobný súd rozhodujúci v trestnom prípravnom konaní) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

Ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní tejto sťažnosti konštatuje, že ani po jej prípadnom prijatí na ďalšie konanie nie je možné reálne očakávať, že by v rámci meritórneho rozhodovania prichádzalo do úvahy vyslovenie porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Nt 637/03 z 5. augusta 2003 z dôvodov, ktoré uvádza sťažovateľ. Tento záver bol dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon pripomína, že na prijatie záveru o príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením a porušením čl. 5 ods. 3 dohovoru v žiadnom prípade nepostačuje tvrdenie o tom, že všeobecný súd vo väzobnom konaní nechránil týmto článkom garantované právo v súlade s predstavou sťažovateľa.

Pretože došlo k odmietnutiu sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní, ústavný súd už o žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. októbra 2003